

Poziția ANOSR asupra mobilităților academice

Despre ANOSR

ANOSR își are rădăcinile în mișcările studențești din perioada 1989 – 1995, fiind de-a lungul timpului continuatorul și reprezentantul activ al principiilor ce au stat la baza acțiunilor acestora, devenind din 2001 prima federație națională studențească legal constituită și cea mai reprezentativă structură de acest gen. În prezent ANOSR reunește 64 de organizații studențești din principalele 18 centre universitare ale țării, reprezentând astfel peste 500.000 de studenți. Fiind unicul reprezentant al studenților români în Uniunea Europeană a Studenților (ESU), aducem o perspectivă complexă asupra educației din România, corolată cu exemplele de bună practică existente în alte state europene.

Context

Având în vedere faptul că în acest an se marchează 10 ani de implementare a procesului Bologna în Europa, problematica mobilității este una dintre prioritățile asumate la nivel european, fiind însă o linie de acțiune puțin explorată. Spațiul European al Învățământului Superior își propune ca până în 2020, procentul de mobilitate al studenților și al cadrelor didactice deopotrivă, să ajungă la 20%, însă demersurile naționale nu sunt dezvoltate realist pentru a atinge acest obiectiv.

Această linie de acțiune poate fi de asemenea considerată un instrument util în implementarea Procesului Bologna, întrucât antrenează în sfera de politici domenii precum cadrul calificărilor, ECTS și rezultatele învățării- o abordare mai profundă, asigurarea calității, perspectiva europeană.

În viziunea ANOSR, fenomenul de mobilitate se referă la **posibilitatea unui student sau a unui profesor de a studia respectiv profesia pe o perioada limitata de timp in afara instituției universitare de care aparține, cu scopul de a-și lărgi perspectivele in ceea ce privește poziționarea în societate și domeniul său de interes/studiu. Fenomenul la care facem referire implică reîntoarcerea studentului sau a profesorului în instituția de proveniență.**

Din perspectiva ANOSR, mobilitatea în România poate fi clasificată în mobilitate internă și externă. Mobilitatea internă se referă la oportunitatea studentului de a studia pe o perioadă determinată la altă universitate în cadrul țării, iar cea externă presupune dimensiunea internațională a perioadei de studiu. Acestea sunt procedeele care trebuie parcurse de orice instituție de învățământ superior pentru implementarea completă a conceptului de mobilitate.

Argument

Studiile realizate de către UNESCO în anul 2005 cu privire la dinamica externă a studenților relevă că un foarte mic procent de studenți beneficiază de programe de mobilitate.

Potrivit documentului "Romania National Report", prezentat la finalul anului 2007 la a cincea conferință ministerială ținută la Londra și realizat de către Grupul de Coordonare a Procesului Bologna (BFUG), în perioada 2004-2005 un număr de 3134 de studenți au beneficiat de programe de mobilități externe. Anul următor numărul acestora a ajuns la 3261 de studenți. Se observă o creștere anuală în 2004 cu numai aproximativ 5%.

Conform răspunsului la o solicitare ANOSR adresată Ministerului Educației și Cercetării, cu denumirea « Număr total de studenți cursuri de zi și număr total de studenți în an terminal » (eliberată în 15 ianuarie 2008) în anul 2007 erau înregistrați aproape 466 000 de studenți la buget și 343 000 la taxă. Făcând un calcul, dintr-un total de aproximativ 800 000 de studenți în România, mai puțin de 0,01% dintre aceștia au beneficiat de mobilități externe, în contextul în care mobilitățile interne nu au niciun cadru legal de funcționare și legitimitate.

Situația din România

În ceea ce privește **lipsa totală a mobilității interne**, ANOSR consideră inadmisibil acest lucru, având în vedere că sistemul educațional românesc se dorește aliniat cerințelor **Bologna** și îndeplinind **standardele europene**. Pe de altă parte, o serie de obstacole intervin și în organizarea corectă a mobilităților externe, dificultăți care pot fi rezolvate dacă universitățile ar acorda o mai mare atenție tuturor cerințelor implicate în discuție.

Principalele probleme identificate de ANOSR cu privire la mobilitatea externă sunt:

- Existența unui număr foarte mic de acorduri bilaterale și multilaterale între universitățile românești și străine.

- Lipsa unei legislații coerente care să faciliteze mobilitatea.
- Numărul foarte mic de locuri disponibile pentru mobilități în momentul de față.
- Interesul sporit al celor care beneficiază de mobilități către latura socială și culturală a programului, în detrimentul celei academice.
- Informarea scăzută în rândul posibililor beneficiari de programe de mobilitate cu privire la posibilitatea de a le accesa.
- Situațiile în care procedurile de acces la programele de mobilități sunt aplicate diferit.
- Situația granturilor insuficiente.
- Lipsa de aport a universităților în ceea ce privește fondurile de mobilitate - Potrivit documentului "Romania National Report", prezentat la finalul anului 2007 la a cincea conferință ministerială ținută Londra și realizat de către Grupul de Coordonare a Procesului Bologna (BFUG), studenții români angrenați în programul Erasmus pot beneficia de burse de studiu sau de performanță doar în „cazuri excepționale și în urma unor decizii autonome ale universităților”.
- Lipsa unui sistem de granturi portabile.
- Probleme în echivarea curriculei la întoarcerea aplicanților
- Insuficiența fondurilor pentru dezvoltarea programelor de mobilitate
- Categoriile de studenți basarabeni nu au acces la programele de mobilitate

ANOSR consideră că principalele probleme ce stau în calea mobilităților interne sunt:

- Modalitatea de finanțare a învățământului superior - finanțarea este momentan direcționată către universitatea de proveniență, și nu stimulează flexibilitatea traseului educațional al studentului.
- Lipsa flexibilității în echivalarea programelor de studii și implementarea deficitară a ECTS.
- Inexistența de parteneriate între universitățile românești.
- Inconsistența sistemului de recunoaștere academică și ambiguitatea procedurilor în acest sens.
- Lipsa unei legislații coerente care să faciliteze mobilitatea internă – Președinția franceză a UE a adoptat deja ca obiectiv atingerea procentului de 20% de studenți angrenați în programele de mobilitate până în anul 2020.

ANOSR constată lipsa unor statistici coerente pentru a putea fi luate măsuri în toate aceste privințe. Federația studenților este de părere că Ministerul Educației și Cercetării ar trebui să se mobilizeze în realizarea de studii și statistici coerente pentru a avea un punct clar și obiectiv de pornire în rezolvarea tuturor acestor probleme.

Perspective ale mobilității

ANOSR, ca reprezentant legitim al studenților români, ridică problema mobilităților la nivelul de prioritate pentru perioada imediat următoare, în contextul în care nevoile studenților se concentrează și prin această prismă.

Ne dorim începerea unui program de mobilitate internă pentru că vedem în această acțiune un cadru puternic de favorizare a acumulării de experiență academică și cunoștințe și, mai ales, un excelent mijloc de încurajare a cooperării între universități.

Mai mult, la nivel internațional, problema mobilității este o prioritate pentru actorii mediului academic. Referindu-se la aspectul calității învățământului superior, problema mobilității este una de actualitate în condițiile nevoii societății românești de racordare la standardele europene.

De asemenea, trăim într-o lume în permanentă mișcare, unde nevoile de conectivitate și cea de multiculturalitate devin din ce în ce mai acute. Nu în ultimul rând, potrivit teoriei dezvoltării durabile, abordată și în poziția ANOSR cu privire la strategia națională pentru educație, nivelul de dezvoltare al unei țări depinde în mod direct de investițiile maxime în educația oamenilor care vor produce în viitor.

Mobilitățile interne

ANOSR consideră că acest tip de mobilitate lipsește cu desăvârșire din peisajul academic românesc, așadar trebuie să devină o prioritate pentru toți actorii în domeniul învățământului superior. Implicațiile acestui tip de mobilitate duc la dezvoltarea mai multor mecanisme, benefice pentru funcționalitatea sistemului, cu atât mai mult când ne referim la finanțare, ECTS, dar și la cooperări inter-instituționale constructive.

Propunerile ANOSR pentru rezolvarea problemei mobilităților interne pentru studenți sunt următoarele:

Acorduri bilaterale - O soluție este, în viziunea ANOSR, crearea acordurilor bilaterale sau multilaterale pentru toate ciclurile de studiu, între universități care să faciliteze mobilitatea internă.

Sistemul de granturi portabile – Considerăm oportună implementarea unui program de mobilitate anuală bazat pe un sistem de finanțare de tip grant portabil. În cazul mobilităților semestriale soluția este finanțarea privată obținută de student sau acordul bilateral între universități. ANOSR propune modelul finanțării centrate pe student, ceea ce înseamnă că finanțarea poate urmări studentul în momentul în care acesta pleacă cu un program de mobilitate internă.

Modificare legislativă – Soluția pentru demararea programelor de mobilitate internă este garantarea acestora doar pe baza acceptului universității la care ajunge studentul. Considerăm necesară menționarea acestui lucru printr-un articol în Legea Învățământului.

Legiferare națională – Pentru o bună facilitare a mobilităților interne, ANOSR consideră necesar legiferarea acestora într-un cadru național.

Mobilități externe

ANOSR consideră că acest tip de programe există în peisajul academic românesc, însă într-o măsură mult prea mică. Potrivit documentului “Romania National Report”, prezentat la finalul anului 2007 la a cincea conferință ministerială ținută la Londra, în perioada 2004-2005 un număr de 3134 de studenți au beneficiat de programe de mobilități externe. Anul următor numărul acestora a ajuns la 3261 de studenți. Se observă o creștere anuală în 2004 cu numai aproximativ 5%.

Așadar propunem o serie de soluții pentru îmbunătățirea acestora:

- Introducerea unor **criterii de finanțare în ceea ce privesc programele de mobilitate** - ANOSR consideră oportună introducerea în metodologia de finanțare a universităților a unui criteriu clar raportat la numărul de studenți angrenați în mobilități atât interne cât și externe (atât

la numărul de studenți plecați cât și la cei veniți).

- Acordarea de **sprijin direct pentru studenții mobili** – Credem că o serie de măsuri ar încuraja și facilita accesul studenților la programele de mobilitate. Ne referim la servicii pe care universitatea ar putea să le pună la dispoziția studenților pentru a interveni în adaptarea studenților la noul mediu: cursuri gratuite de limbi străine pentru studenții mobili, locuri de cămin pentru aceștia garantate pe baza unor condiții clare, crearea de centre de consiliere funcționale și a unor birouri de informare dedicate exclusiv mobilităților etc.
- Existența unor **mecanisme de informare** - Crearea unor mecanisme care să ducă la o mai bună informare a studenților în ceea ce privește mobilitatea și la o mai bună colaborare între profesorii responsabili de coordonarea procesului de mobilitate și studenți. Mai mult, este necesară realizarea unei baze de date la nivel național care să includă posibilitățile de formare profesională în spațiul european.
- **Creșterea valorii grantului** – Propunem o majorare a grantului pentru mobilități pentru o mai bună acoperire a cheltuielilor implicite, în ceea ce privește masa, cazarea și transportul. În această privință, o recomandare este aceea de implicare a universităților prin fondurile proprii pentru acoperirea lipsurilor granturilor.
- **Reglementarea procesului de echivalări**- Creditele și recunoașterea studiilor parcurse în programul de mobilitate reprezintă un factor esențial pentru continuitatea studiilor în instituția de origine în mod echitabil. Mai mult, competențele castigate în programul de mobilitate trebuie recunoscute și menționate în Suplimentul la Diploma, indiferent dacă acestea sunt în concordanță sau nu cu planul de învățământ al facultății de origine.
- **Extinderea accesului la programele de mobilitate pentru studenții basarabeni** și acordarea sprijinului necesar pentru a participa la program, atât în prisma mobilității interne cât și externe.

Mobilitățile corpului academic

Mobilitatea în sistemul educațional nu implică doar mobilitatea studenților, ci și pe cea a corpului academic, de aceea considerăm oportună stimularea mobilității profesorilor atât în exteriorul cât și în interiorul spațiului universitar românesc. La fel ca și în cazul studenților, și în rândul profesorilor se resimte o lipsă de înțelegere a sensului mobilității, fapt ce duce la o mai slabă implicare a acestora în proces.

În rândul cadrelor didactice se remarcă o lipsă a experienței predării în afara țării, deși un număr mai mare de membri ai corpului academic au participat la programe de mobilitate în cercetare.

ANOSR sesizează că, și în rândul profesorilor, problemele legate de mobilitate sunt de ordin financiar, administrativ și social. Cu privire la problemele sociale, este necesară crearea de mecanisme care să încurajeze profesorul să participe la programele de mobilități externe, ca de exemplu: facilitarea acordării de vize pentru familia profesorului, facilitarea acordării de permise de muncă pentru membrii familiei profesorului și crearea de mecanisme prin care profesorii să poată reveni în țară la vechiul loc de muncă din învățământ în momentul întoarcerii.

Efectul acestor programe de mobilitate asupra cadrelor didactice poate ajuta la construirea unui învățământ centrat pe student, datorită experiențelor câștigate și a noilor metode de predare întâlnite, cât și la o mai bună dezvoltare a cercetării în mediul academic, care contribuie în mod evident la dezvoltarea societății.

Concluzii

Mobilitatea, atât a studenților cât și a cadrelor didactice este un subiect slab dezvoltat în România. Problemele apar încă de la asigurarea cadrului social de integrare, iar mecanismele de finanțare a studenților care participă în programe de mobilitate sunt cvasi-existente. Se resimte nevoia unui cadru național de susținere a universităților pentru asigurarea unei palete mai largi de opțiuni ale participanților și cooperări academice.

ANOSR consideră mobilitatea o componentă esențială a sistemului educațional, iar programele de mobilitate un aport de valoare pentru mediul academic. Totodată, implementarea acestui tip de programe conduce la o dezvoltare a sistemului atât la nivel individual, cât și la nivel instituțional și economic.